Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з оформлення кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Харків – 2025

Методичні вказівки з оформлення кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.
Укладачі: Б.В. Самородов, О.М. Головко, І.К. Журавльова, С.В. Єльцов

Затверджено рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол №__ від __ листопада 2025 року)

1. Загальні положення

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» атестація – це встановлення відповідності результатів навчання (наукової або творчої роботи) здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми та/або вимогам програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Атестація може здійснюватися у формі:

- публічного захисту кваліфікаційної роботи;
- атестаційного екзамену (екзаменів);
- єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями у встановленому порядку.

Кваліфікаційна робота має містити самостійне або у складі групи розв'язання здобувачем вищої освіти наукової, творчої або прикладної задачі відповідного рівня складності на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами компетентностей та/або здобутих ними результатів навчання вимогам освітньої програми, стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій:

- для здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – складна спеціалізована задача;
- для здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти – задача дослідницького або інноваційного характеру.

Здобувач вищої освіти, який отримує ступінь бакалавра або магістра, зобов’язаний здати кваліфікаційну роботу у роздрукованому варіанті у вигляді переплетеного документу, а також надати її в електронному вигляді.

Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації та/або інших порушень академічної доброчесності.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства. Таким чином, посилання на використане першоджерело є важливим для збереження авторських прав та уникнення плагіату в кваліфікаційних роботах.

З метою запобігання академічного плагіату в текстах всі кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна проходять перевірку щодо наявності плагіату. Кваліфікаційні роботи з ознаками академічного плагіату не допускаються до захисту.

У разі виявлення фактів порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, зокрема наявності у кваліфікаційній роботі академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, заклад вищої освіти припиняє дію рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти, які успішно пройшли процедуру публічного захисту, в обов'язковому порядку оприлюднюються в репозитарії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

2. Структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти може включати такі елементи:

1. Титульний аркуш.
2. Реферат (анотація).
3. Зміст.
4. Перелік умовних позначень, символів та скорочень.
5. Вступ.
6. Літературний огляд.
7. Експериментальна (теоретична, розрахункова) частина.
8. Охорона праці.
9. Висновки (підсумки роботи).
10. Список використаних джерел (список літератури).
11. Додаток.

Детальні вимоги до структури кваліфікаційних робіт, наявності, формату та обсягу окремих елементів у їх структурі затверджуються рішенням вченої ради факультету (навчально-наукового інституту) у вигляді окремих документів.

Кваліфікаційну роботу друкують на папері формату А4 (210×297 мм).

Текст кваліфікаційної роботи виконується літературною українською мовою на комп'ютері, на аркушах білого паперу формату А4. Стиль викладення матеріалу – науковий. Друк тексту здійснюється з одного боку аркуша. Робота друкується в редакторі MS Word for Windows, розміри полів: верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм, ліве – 25 мм. Тип шрифту – Times New Roman, розмір шрифту 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Номер сторінки – зверху, у правому кутку.

Рекомендований обсяг кваліфікаційних робіт (включно зі списком літератури та додатками):

- для здобувачів ступеня бакалавра
  - від 30 сторінок (для спеціальностей з галузей знань: Природничі науки, математика та статистика, Інженерія, виробництво та будівництво, Інформаційні технології),
  - від 50 сторінок (для суспільно-гуманітарних спеціальностей);
- для здобувачів ступеня магістра
  - від 40 сторінок (для спеціальностей з галузей знань: Природничі науки, математика та статистика, Інженерія, виробництво та будівництво, Інформаційні технології),
  - від 70 сторінок (для суспільно-гуманітарних спеціальностей).

3. Опис деяких структурних елементів кваліфікаційної роботи

3.1. Титульний аркуш

Титульний аркуш є першою сторінкою кваліфікаційної роботи й містить всі інформацію, яка характеризує роботу. Зразок оформлення титульного аркуша наведений у Додатку 1.

3.2. Реферат (анотація)

Реферат (анотація) містить стислу інформацію про виконану кваліфікаційну роботу. Його головна мета – відобразити суть дослідження, представити конкретні результати та висновки, а також окреслити можливі сфери їх застосування. Реферат розміщується на одній сторінці, його обсяг – до 500 слів.

Реферат (анотація) виконується двома мовами: українською та англійською (або іншою офіційною мовою Європейського Союзу).

Текст реферату повинен коротко висвітлювати інформацію, подану в роботі:

- мета роботи,
- об'єкт та предмет дослідження,
- методи проведення дослідження,
- отримані результати та їх новизна,
- загальні висновки.

Після тексту реферату (анотації) розміщуються ключові слова (або словосполучення), які є визначальними для розкриття суті роботи. Кількість ключових слів – від 5 до 15. Ключові слова (або словосполучення) наводяться в називному відмінку через коми.

3.3. Зміст

Зміст розміщується відразу за рефератом, починаючи з нової сторінки. Він повинен містити назви всіх структурних елементів кваліфікаційної роботи (розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів, що мають заголовки) із зазначенням номера сторінки, на якій вони починаються.

3.4. Перелік умовних позначень, символів та скорочень.

Якщо в роботі використовується значна кількість позначень, символів та скорочень, необхідно скласти їх окремий перелік у формі списку. У цьому списку зліва зазначають символ, а справа – його повне значення або розшифрування. Крім того, при першій згадці будь-якого з цих елементів у тексті роботи його обов'язково розшифровують.

4. Цитування творів інших авторів у наукових працях

Запозичення автором тексту з інших джерел для використання у своїй праці оформлюється як цитата та забезпечується посиланням на джерело, з якого було запозичено цей текст.

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на веб-сайті) тексту, який використовується у роботі, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своїй праці з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Цитата береться в лапки, наводиться в тій граматичній формі, що і у автора, повністю, без скорочень та спотворень авторської думки.

Цитату слід починати з прописної літери, якщо вона відтворює речення повністю. З рядкової літери – якщо цитата стає частиною речення автора праці й органічно вписується до складу речення. В такому випадку після лапок, що відкриваються, проставляють три крапки, за якими слідує частина тексту, що цитується, з рядкової літери.

Цитують і декілька слів, і декілька речень.

При наведенні великого тексту деяку частку його можна скоротити за допомогою трьох крапок, не спотворюючи авторської думки.

Великий уривок цитованого тексту можна відокремити від загального тексту абзацом, виділити іншим розміром шрифту або курсивом, відступом від лівої межі поля.

До цитати обов’язково надається посилання на використане джерело та сторінковий інтервал.

При непрямому цитування, парафразі, для запозиченого тексту лапки не використовуються, сторінковий інтервал не зазначається, але посилання на джерело обов’язково.

Інформація, яка є загальновідомою, може використовуватись без посилання на автора. Це стосується інформації з певної дисципліни, яка розміщується в підручнику і є загальновідомою в цій дисципліні.

Приклад згадування загальновідомої інформації:

Відстань від Землі до її супутника Місяця складає приблизно 400 000 км.

Приклад цитати, яка вписана в текст праці та починається з рядкової літери, з позначенням автора в дужках:

Обрядове життя слобожан у XIX ст., як про це зазначено у книзі «Краєзнавство Слобожанщини», «…було наповнене різними звичаями та обрядами, святкуванням численних православних свят та окремих днів тижня» (Жванко, 2011, с. 124).

Приклад бібліографічного опису в списку посилань:

Жванко Л. М. Краєзнавство Слобожанщини : навч. посіб. Харків, 2011. 384 с.

Приклад цитати, яка є окремим реченням і починається з прописної літери з позначенням автора в тексті:

Франко точно описав переживання героя: «…Праця над речами, далекими й чужими його особистим інтересам, заспокоїла його, бодай на хвилю принесла йому забуття…» [29, с. 396].

Приклад бібліографічного опису в списку літератури:

29. Франко І. Я. Зібрання творів : у 50 т. Т. 1–25. Художні твори. Т. 17. Повісті та оповідання (1887–1888) / Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. Київ, 1979. С. 396.

Приклад парафраза (непрямого цитування):

Державний стандарт з бібліотечної справи містить певні вимоги до розстановки розділових знаків (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги. Київ. 2007. 47 с.).

Приклад цитування з вторинного джерела:

«Проф. Дмитро Багалій свідчить, що Василь Назарович Каразін завжди вважав і називав себе українцем».*

* Цит за: Лавріненко Ю. Василь Каразін – архітект Відродження. Мюнхен : Сучасність, 1975. С. 81.

5. Оформлення списку використаних джерел

Основним стандартом оформлення списку використаних джерел в Україні є ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», рекомендований для більшості наукових робіт. З використанням цього стандарту для формування списку літератури у наукових роботах можна ознайомитись за посиланням: http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/bibliography/style/dstu_8302_2015.pdf

У разі використання іноземних джерел та літератури їх бібліографічний може подаватися у форматі відповідного іноземного видання.

В певних випадках можуть використовуватися й інші системи оформлення списку використаних джерел, наприклад, формат американського хімічного товариства, ACS style:
https://pubs.acs.org/doi/full/10.1021/acsguide.40303
або формат американської психологічної асоціації, APA style:
https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references

Додаток 1

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет (навчально-науковий інститут) _____

Кафедра _____

До захисту допущено
Кафедрою _____ протокол №____ від _____

завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (ім'я, прізвище)

«___»_____ 202_ р.

Кваліфікаційна робота
здобувача _____ рівня вищої освіти
(першого (бакалаврського) / другого (магістерського))

_____
(назва роботи)

Спеціальність (спеціалізація) _____
(код та найменування спеціальності; спеціалізації спеціальності - за наявності)

Освітня програма _____
(назва освітньої програми)

Виконавець _____ _____
(підпис) (ім'я, прізвище)

Науковий керівник _____ _____
(підпис) (ім'я, прізвище)

Харків – 202_